

kő leletanyag alapján a Balaton-Lasinja kultúrához sorolható – gödör részletét.

Munkatársak: Fullár Zoltán és Mészáros Melinda régészek.

KVASSAY JUDIT

127. Gyarmat határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Ró, Á, Kö, Kú

2008. márciusban helyszíni szemlét tartottam Gyarmaton, a fejlesztésre kijelölt területeken.

Érre-dűlő: A Csikvándi Bakony-ér É-i oldalán, a 83. sz. főúttól Ny-ra egy a környezetéből enyhén kiemelkedő platón néhány jellegtelen őskori oldaltöredék mellett nagyobb számú középkori és kora újkori cserépdarabot gyűjtöttem. A kerámialeleteken kívül két paticsdarab, valamint egy nagyobb és egy kisebb kovakőtöredék is előkerült. A régészeti leletanyag több száz méter hosszan elnyúló foltban, közepes intenzitással jelentkezett.

Öreg-Hármas: Közvetlenül a 83. sz. főút Ny-i oldalán hosszan elnyúló foltban római kori edénytöredékeket, valamint néhány kisebb tégladarabot gyűjtöttem. A leletek túlnyomó részét szürke házikerámia teszi ki, előkerült több peremtöredék és egy hurkafül töredéke is. A leletanyag a főút mentén mintegy 100 m széles sávban jelentkezett a legintenzívebben. Déli irányban a Bakony-ér felé haladva, ahogy mélyült a felszín, olyan mértékben csökkent a leletek száma. A 83. sz. főút túlsó, K-i oldalát is bejártam. Ezen az oldalon csak néhány apró töredéket találtam, bár hozzá kell tenni, hogy itt az észlelési körülmények kedvezőtlenebbek voltak.

TAKÁCS KÁROLY

128. Gyermely, temető

(Fejér megye) Á

2008. december 1–10. között régészeti megfigyelést végeztünk a 227/1 és 229 hrsz. utak középnyomású gázvezetéke kiépítésénél. Az érintett terület temető fölötti, dombtetőn lévő részén a gázvezeték a korábban lefektetett víz- és csatornahálózatától D-re, bolygatatlan földterületen haladt keresztül. A vezeték oldalában több ponton észleltem korábbi beásások nyomát. Ezekre rábontva 2 újkori beásásnak (feltehetően II. világháborús lövészároknak) bizonyult, 2 pedig Árpád-kori ház részletét bolygatta meg. Az egyik ház kemencéjét átvágta az árok, bontása során kevés kerámia, csont és kő került elő. A kemence nagy részét fel lehetett tární, hosszú használatát feltételezi az, hogy háromszori megújítását lehetett megfigyelni. A házrészlet Ny-i oldalában sekélyebb gödör, közepében egy nagyobb kő volt, talán másodlagos helyzetben. Belőle leletanyag nem került elő. A másik rábontásban egy alapárkos ház nagyobb részlete került elő. Ennek kőpakolásos kemencéje érintetlen volt, belőle és a ház aljából állatcsont, kerámia-töredékek kerültek elő. Ezt a kemencét kétszer újították meg. A ház oldalfalában két, keskenyedő

cölöplyukat, a kemence mellett nagyobb, sekélyebb cölöplyukat figyelhettük meg.

ALTDORFERNÉ PÁL GABRIELLA

129. Gyönk, Gerenyáspuszta

(Tolna megye) Ő, Kö

Gerenyás középkori templomát Gerenyáspusztától Ny-ra gyanítottam, ahol Torma István 1963-ban több középkori ház foltját figyelte meg (278. lh.). A feltételezhető lelőhelyen, fiatal bodzaültetvényben 2008. április 15-én kevés őskori és középkori cserepet gyűjtöttem, a leletek a tőle É-ra fekvő szántásban sűrűbben mutatkoztak.

K. NÉMETH ANDRÁS

130. Györköny, Külső-Szigeti-dűlő

(Tolna megye) Ő, Ró, Á

2008. január végén a györkönyi határ K-i szélén található dűlőben ritkásan főleg Árpád-kori, valamint őskori és római kori cserepeket találtam, kb. 25×20 m-es területen pedig igen elszórtan köveket is megfigyeltem. Bár embercsont most nem került elő, valószínűleg templommal azonosítható az objektum. A falu neve nem ismert.

K. NÉMETH ANDRÁS

131. Győr, Széchenyi tér–Dunakapu tér

(Győr-Moson-Sopron megye) Kö, Ró

2008 januárjában Győr városa a városrehabilitációs program keretében talajradaros felmérést végeztetett a budapesti Geomega Kft-vel Győr belvárosának két legnagyobb terén. A geofizikai munka lebonyolításában és kiértékelésében részt vett a győri Xantus János Múzeum is. Az eredmények előzetes értékelése alapján a következő eredményekre jutottunk:

A *Dunakapu téren* a tér D-i oldalán a 19. században ott álló utcator pincéi és alapfalai valószínűleg a legtöbb régészeti jelenséget megsemmisítették, illetve a falak által okozott erősebb anomáliák miatt ezeket nem lehetett megfigyelni. A tér területén tulajdonképpen a középkori vár É-i fülesbástyája feltételezhető. A tér ÉK-i részén két nagyobb objektum körvonalazódik, amelyek egész magasról (már kb. 1,2 m mélységtől) indulnak. Hasonlók figyelhetők meg a tér közepén is, azonban pusztán a geofizikai kép alapján nagyvonalúság lenne a vár bástyájához, illetve kazamatarendszeréhez kapcsolni. A tér Ny-i oldalán viszont egy kör alakú konstrukció Ny-i fele „lóg be” a felmérésbe, amely mindenképpen valamilyen masszívabb építményt feltételez (ez esetleg kapcsolható a csak metszeteken és térképeken ismert É-i kör alakú bástyához). Hangsúlyozni kell azonban, hogy a geofizikai felmérésen látható anomáliák pontos régészeti adatok hiányában csak feltételesen értelmezhetők, egy próbafeltárás vagy szondázás mindenképpen segítene eldönteni a képeken látható objektumok keltezését és pontos lokalizálását.

A Széchenyi téren több ízben folytak régészeti feltárások (1949, 1968–1969, illetve 1998–1999). A geofizikai képeken szépen kirajzolódtak ezen feltárások körvonalai. A felső nagyjából 1 m-es mélységben készített szelvényeken szépen látszottak a tér alatt futó közművek és az ásatások visszatöltései. Azonban ettől lejjebb kezdtek megjelenni a tér DNy-i része alatt is különböző anomáliák, amelyek már biztosan régészeti jelenséghez köthetők. Ezek a jelek folyamatosan erősödtek, majd a legmélyebb rétegben halványultak. A feltárások területén, illetve mellettük is látszódott egy nagyjából ÉNy–DK irányú anomália, amelyet a római kori itt áthaladó úttal lehet azonosítani. A tér DNy-i részén ezen a szinten, illetve mélyebben több anomáliát lehetett megfigyelni, amelyek bizonyára régészeti objektumokhoz kapcsolhatók. Többször megfigyelhetők ÉNy–DK-i, illetve DNy–ÉK-i struktúrák, amelyek elképzelhető, hogy a római útra tájolt objektumok.

BÍRÓ SZILVIA

132. Győrszemere, Kis-földek II.

(Győr–Moson–Sopron megye) B

2008. március 4–14. között próbafeltárást végeztünk a 0168/9 hrsz. telken, mely K-ről közvetlenül csatlakozik a 2007-ben megkutatott Kis-földek lelőhelyhez, ahol római kori gödörházakat és árkokat tártunk fel, így ennek a lelőhelynek a folytatása volt várható itt is. Összesen 13 kutatóárkot húztunk, 12-t merőlegesen a bekötőútra, egyet pedig a telek DK-i részén az úttal párhuzamosan.

Az 1. kutatóárokban, amely közvetlenül a telekhatáron volt, egyetlen kerek gödör került elő, belőle néhány bronzkori kerámiatöredékekkel. A 9–11. sz. árkokban került elő 2 árok, amelyekből azonban semmilyen lelet nem került elő, így korukat sem tudjuk meghatározni. Az egész területen átvonult egy egykori patakmeder (valószínűleg annak a folytatása, amely a szomszéd telek ÉNy-i részén került elő).

BÍRÓ SZILVIA

133. Győrvar, Csorna-közép-dűlő

(Vas megye) Á, Kö

2008. október 15-én régészeti szakfelügyeletet végeztünk a 400 kV-os távvezeték Vas megyei szakaszának földmunkáinál. A terület (Hrsz.: 0236/2) egy szélesebb plató meredekebb oldalán a 180–190-es szintvonallal jelölt magaslaton helyezkedik el. A 107. oszlophely „A” lábának markolása során a vékony homokos, kevert, szántott, sárgásbarna humusz alatt sárga homokos altalajon barnásfekete kerek alakú szeméteg-gödör beásása jelentkezett. Nyese során némi középkori kerámia- és csonttöredék került elő, a terület körül szórvány Árpád-kori kerámiát találtunk.

NAGY MARCELLA

134. Gyula-Gyulavári, Nagy-Szőlő II.

(Gyulavári 21. sz. lelőhely)

(Békés megye) B, Sza

2008 októberében megelőző régészeti feltárást végeztünk a gyulai elkerülő utat a Botond utcával összekötő bekötőút tervezett nyomvonalán. Először 4 Ny–K-i irányú szondát nyitottunk, melyekben 7 objektumot találtunk, ez indokolta a nyomvonal teljes feltárását. A feltárt 1466 m² területen összesen 31 objektumot, köztük két sírt is találtunk.

A legkorábbi időszakot egy méhkas alakú gödör képviselte, melyből néhány kora bronzkori seprűzött kerámiatöredék került elő. A lelőhelyen a domináns a szarmata időszak volt. Telepobjektumok és sírok egyaránt kerültek elő. A korszakból egy női és egy gyereksír került elő. Mindkettő bolygatatlan volt és csak szegényes mellékleteket találtunk bennük. A gyereksírban két bronzkarika fülbevaló és egy edény a lábánál; a női sírban egy nagyobb edény több töredéke került elő a koponya környékén és a csontváz alatt. Kétséges, hogy mellékletként rakták volna a halott mellé, valószínűleg a sír betemetésekor a földdel együtt került mellé. Utóbbi esetben valószínűleg egy meglévő, még nem teljesen betemetett gödröt használtak fel erre a célra, ezt valószínűsíti szokatlan K–Ny-i tájolás is.

A többi 28 objektum a település része volt. Két hosszabb árokszakaszk került elő, az egyik a szelvény D-i végében, ez a miénktől K-re lévő szelvényben is jelentkezett, a másik nagyjából a szelvény közepén haladt és derékszögben tört meg. Több téglalap alaprajzú, teknőszerű gödör is előkerült, melyek vagy rövidebbik oldaluknál, vagy derékszöget bezárva érintkeztek. Ezek mellett néhány, felismerhető rendszert nem alkotó cölöplyuk, több igen mély, ívelten szűkülő falú tárológödör, és két amorf gödör csoport került elő. A szarmata telepeken általában tömegesen jelentkező méhkas alakú gödrök közül egyet sem találtunk.

Az előkerült kerámiaanyag 4–5. századi sajátosságokat mutat. Több pereme alatt hornyolt mély tál töredéke is előkerült. A leletanyagot uraló jó minőségű, gyorskorongolt áru mellett jelen vannak a csillámos anyagú, kőzúzalékkal soványított, kézi korongon készült edények töredékei is. Utóbbiak díszítésére a bekarcolt hullámvonalköteg és a körbefutó kalászminta a jellemző.

HORNOK PÉTER

135. Gyulaj határa

(Tolna megye) Ő, Rő, Kö

Forrási-dűlő: E dűlőben Wosinsky Mór középkori templomhelyről emlékezik meg. 2002-ben eredménytelenül kerestem a középkori Sóllyag helyét.¹⁹ 2008. október 24-én az akkor megtalált Árpád-kori teleprezlettől kissé

19 In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2002. Budapest, 2004. 216.